

УДК 340.132.1(477)(063)
ББК 67.9(4Укр)я43
Т 33

Т 33 «Теоретичні та практичні проблеми правового регулювання суспільних відносин»: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, (м. Харків, 23-24 січня 2015 року). – Харків: ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2015. – 104 с.

Видається в авторській редакції. Редакційна колегія Асоціації аспірантів-юристів не завжди поділяє погляди, думки, ідеї авторів та не несе відповідальності за зміст матеріалів, наданих авторами для публікації.

У виданні зібрані тези, подані на міжнародну науково-практичну конференцію «Теоретичні та практичні проблеми правового регулювання суспільних відносин», які містять дослідження з загальнотеоретичної юриспруденції та з основних галузей права і юридичної науки: міжнародне, адміністративне, фінансове, конституційне, цивільне, господарське, кримінальне та трудове.

УДК 340.132.1(477)(063)
ББК 67.9(4Укр)я43

НАПРЯМ 6. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА

ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ПОДАТКОВОГО КОМПРОМІСУ В КРИМІНАЛІСТИЧНІЙ ТАКТИЦІ

Білоус В. В.

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри криміналістики
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

Білоус О. П.

здобувач

**Науково-дослідний інститут
вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України
м. Харків, Україна**

Через надмірне податкове навантаження та один із найвищих у світі рівнів корумпованості державного апарату в Україні підприємці були поставлені в штучно створені умови, які змушували їх тривалий час вдаватися до систематичного ухилення від сплати податків і здобуття величезних обсягів «чорної» готівки не з метою власного збагачення, а для задоволення злочинних вимог невинувато великої армії чиновників, «виживання» у прямому і переносному сенсі як бізнесу, так і людей – його основної рушійної сили. Це призвело до того, що в часи панування в нашій країні вертикально-інтегрованої корупційної системи державних органів, одним із найганебніших породжень якої стала «держпрограма податкових майданчиків» [1, 2], понад 80% представників вітчизняного бізнесу було втягнуто до організованої злочинної діяльності у сфері господарювання [3]. Щорічні втрати держави від такої злочинної взаємодії легального бізнесу з «майданчиками», що надавало можливість не сплачувати державі податок на прибуток підприємств і податок на додану вартість з одночасним незаконним переведенням грошових коштів у готівку, оцінюються у 100 млрд грн. [4].

Більшість вимушених співучасників щиро прагнуть з мінімальними особистими втратами перегорнути негативну сторінку такого «партнерства» держави та бізнесу і продовжити суспільно-корисну діяльність, спрямовану на відбудову потужного економічного базису держави, гостро необхідного для подолання негативних наслідків поваленого злочинного режиму і триваючої терористичної війни. Проте підприємці висловлюють

глибоке занепокоєння тим, що при не виважених підходах з боку держави, їх колишні вимушені зв'язки з фіктивними суб'єктами господарювання і участь у «держпрограмі» можуть призвести до остаточного знищення вітчизняного бізнесу. Ці побоювання мають під собою вагоме підґрунтя, адже попри неодноразове декларування на найвищому державному рівні намірів щодо безкомпромісного викорінення «конвертаційних центрів» як явища [5], у щоквартальних планах роботи Державної фіскальної служби України і звітах про їх виконання протягом усього 2014 р., як і в попередні роки, одним із основних заходів із забезпечення повноти сплати податків до бюджету, запобігання та виявлення кримінальних та інших правопорушень у сфері оподаткування, митній та бюджетній сферах, провадження досудового розслідування та оперативно-розшукової діяльності було визначено організацію відпрацювання підприємств реального сектору економіки – користувачів послуг «конвертаційних центрів», а не ліквідацію власне «конвертаційних центрів». Тобто ще протягом майже цілого року після перемоги Революції Гідності зусилля фіскальних і правоохоронних органів були спрямовані на боротьбу з наслідками, а не причиною, в результаті чого важких матеріальних втрат зазнали саме легальні суб'єкти господарювання. Тому заслуговує на позитивну оцінку нещодавня переорієнтація фіскальних органів у цілепокладанні, яка знайшла своє відображення в плані роботи ДФС України на I півріччя на 2015 р., де першочергового значення приділено організації і проведенню заходів щодо ліквідації «конвертаційних центрів», а вже потім – відпрацюванню підприємств реального сектору економіки – їх вигодонабувачів [6].

Національна безпека України забезпечується шляхом проведення виваженої державної політики відповідно до прийнятих в установленому порядку доктрин, концепцій, стратегій і програм в економічній та інших сферах. Вибір конкретних засобів і шляхів забезпечення національної безпеки України зумовлюється необхідністю своєчасного вжиття заходів, адекватних характеру і масштабам загроз національним інтересам і повинен ґрунтуватися на принципах: пріоритету прав і свобод людини і громадянина, договірних (мирних) засобів у розв'язанні конфліктів, верховенство права, своєчасності та адекватності заходів захисту національних інтересів реальним і потенційним загрозам (ст. 5 Закону України «Про основи національної безпеки України»). Як дієвий крок, спрямований на налагодження якісно іншої взаємодії суспільства та держави, утвердження інноваційної моделі розвитку, відродження вітчизняного бізнесу та інвестиційного клімату, інтеграцію України до європейського політичного, економічного і правового простору з метою розвитку рівноправних взаємовигідних відносин з іншими державами світу в інтересах України, ми

оцінюємо прийняття довго очікуваного Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей уточнення податкових зобов'язань з податку на прибуток підприємств та податку на додану вартість у разі застосування податкового компромісу» від 25.12.14 № 63-VIII, який набув чинності 17 січня 2015 р. Цим Законом запроваджено податковий компроміс – режим звільнення від юридичної (фінансової, адміністративної та кримінальної) відповідальності платників податків та/або їх посадових (службових) осіб за заниження податкових зобов'язань з податку на прибуток підприємств та/або податку на додану вартість (ПДВ) за будь-які податкові періоди до 1 квітня 2014 р. з урахуванням строків давності, встановлених ст. 102 Податкового кодексу України.

Препарування цього Закону під кутом зору його спроможності створити реальні умови для досягнення балансу інтересів людини і держави дозволило виокремити наступні норми, які, на нашу думку, можуть сприяти охороні прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження з одночасним забезпеченням швидкого, повного та неупередженого досудового розслідування, і в найближчій перспективі слугувати важливим стимулом для щирого каяття та активного сприяння розкриттю злочинів з боку реальних і потенційних підозрюваних в ухиленні від сплати податку на прибуток підприємств та/або ПДВ: 1) сума заниженого ними податкового зобов'язання з податку на прибуток підприємств та/або ПДВ сплачується в розмірі 5% такої суми. При цьому 95% суми заниженого податкового зобов'язання з цих двох податків вважаються погашеними, штрафні санкції не застосовуються, пеня не нараховується; 2) сума погашеного податкового зобов'язання з цих двох податків у розмірі 95% внаслідок застосування податкового компромісу не враховується для визначення об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємств; 3) уточнення платником податків податкових зобов'язань шляхом подання уточнюючого розрахунку згідно із цим Законом не впливає на розмір податкових зобов'язань його контрагентів; 4) процедура податкового компромісу поширюється також на неузгоджені суми податкових зобов'язань з цих двох податків, визначені у податкових повідомленнях-рішеннях, щодо яких триває процедура судового та/або адміністративного оскарження, а також на випадки, коли платник податків отримав податкове повідомлення-рішення, за яким податкові зобов'язання не узгоджені відповідно до норм ПК України; 5) після досягнення податкового компромісу узгоджені і оплачені податкові зобов'язання не підлягають оскарженню та їх розмір не може бути змінений в інших податкових періодах, а перевірки щодо податку на прибуток підприємств та/або ПДВ за уточненими операціями у наступних періодах за зазначеними податками контролюючими органами

не проводяться; б) найголовніше, – діяння, вчинене платником податків або його посадовими (службовими) особами, що призвело до зниження його податкових зобов'язань з цих двох податків, якщо такі податкові зобов'язання уточнені за процедурами застосування податкового компромісу та сплачені до бюджетів, не вважається умисним ухиленням від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) (ч. 5 ст. 212 КК України), а відкриті кримінальне провадження підлягає закриттю (п. 9 ч. 1, п. 3 ч. 2 ст. 284 КПК України).

Слідчі завжди конче зацікавлені в обранні таких методів, прийомів та засобів, пізнавальні можливості яких найбільш повно сприяють вирішенню завдань щодо одержання правдивих показань, визнання вини, виявлення і закріплення певних слідів злочину в матеріальній обстановці або в пам'яті людей, розв'язання конфліктної ситуації, мінімізації тактичного ризику і недопущення настання негативних наслідків, упередження і подолання протидії розслідуванню [7, с. 185]. У контексті досліджуваної ситуації доцільно вести мову саме про засоби криміналістичної тактики – інтелектуального ядра криміналістики, її логіко-психологічної основи, які є надійним інструментом у роботі працівників органів кримінального переслідування [8, с. 172]. Основним структурним елементом криміналістичної тактики є тактичний прийом – спосіб здійснення процесуальної дії, спрямований на досягнення її конкретної мети, заснований на психологічному механізмі його реалізації, і найбільш раціональний і ефективний у певних умовах [9, с. 28, 37].

За нашим переконанням, по справжньому людину орієнтована тактика провадження окремих слідчих (розшукових) дій і досудового розслідування в цілому повинна ґрунтуватися на якомога ширшому застосуванні тактичних прийомів, спрямованих на здійснення впливу на людину. Серед них варто виокремити такі, як: 1) демонстрація перспектив ситуації, що склалася; 2) роз'яснення важливості правдивих показань; 3) переконання у необхідності надання допомоги органам розслідування [9, с. 86]. З урахуванням визначених Законом часових обмежень, згідно яких платники податків з метою застосування податкового компромісу мають право подати уточнюючі розрахунки або заяви відповідно до положень цього Закону не пізніше 17 квітня 2015 р., наповненню цих тактичних прийомів актуальним змістом повинно слугувати своєчасне і фахове роз'яснення слідчим відповідному учасникові кримінального провадження суті податкового компромісу, переваг його застосування у порівнянні зі звільненням від кримінальної відповідальності в порядку ч. 4 ст. 212 КК України або кримінальним провадженням на підставі угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості (Гл. 35 КПК України). Професійне користування цим тактичним

засобом здатне забезпечити добровільну сплату податків у значно більшому обсязі, ніж 0,4 млрд грн, які в 2014 р. було примусово стягнуто до бюджету з підприємців-порушників, вигодонабувачів, які користувалися послугами «конвертаційних центрів» [3, 10].

Література:

1. Білоус В. В. «Держпрограма» і «сертифіковані майданчики»: новели злочинних технологій збагачення [Текст] / В. В. Білоус, О. П. Білоус // Стратегія і тактика правових реформ: виклики сучасності: Зб. матер. Міжнар. юридич. наук.-практич. конф. «Актуальна юриспруденція», м. Київ, 05 березня 2013 року. Тези наукових доповідей. – К., 2013. – С. 234–240.
2. Білоус В. В. Ліквідація «держпрограми податкових майданчиків» як невідкладний напрямок детінізації економіки [Текст] / В. В. Білоус // Проблеми взаємодії суспільства та держави у сучасному правовому просторі: Зб. матер. Міжнар. юридич. наук.-практич. Інтернет-конф. «Актуальна юриспруденція», м. Київ, 27 лютого 2014 року. Тези наукових доповідей. – К., – 2014. – С. 169–175.
3. 80-90% українського бізнесу – учасники злочинного угрупування [Електронний ресурс] // Левый Берез. – 2014, 8 квітня. – Режим доступу : <http://economics.lb.ua>.
4. Мостова Ю. Ліс за деревами [Електронний ресурс] / Ю. Мостова // Зеркало недел. – 2014, 28 лютого. – Режим доступу : <http://gazeta.dt.ua>.
5. Білоус О. П. Криміналістичні проблеми протидії «конвертаційним центрам» [Текст] / О. П. Білоус // Криміналістика та судова експертиза: наука, навчання, практика: зб. наук. пр. у 2-х т. – Х. : Видавнича агенція «Апостіль», 2014. – Т. 1. – С. 178–195.
6. План роботи Державної фіскальної служби України на I півріччя на 2015 року [Електронний ресурс] // Державна Фіскальна служба. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua>.
7. Шепітько В. Ю. Організаційно-тактичні засоби: поняття та значення [Текст] / В. Ю. Шепітько, В. А. Журавель // Питання боротьби зі злочинністю : зб. наук. пр. – Х.: Право, 2009. – Вип. 18. – С. 185–192.
8. Шепітько В. Ю. Засоби криміналістичної тактики в діяльності органів досудового слідства (проблеми ефективності застосування) [Текст] / В. Ю. Шепітько // Правові засади підвищення ефективності боротьби зі злочинністю в Україні : матеріали наук. конф. 15 трав. 2008 р. – Х.: Право, 2008. – С. 172–174.
9. Шепітько В. Ю. Криміналістична тактика (системно-структурний аналіз) : монографія [Текст] / В. Ю. Шепітько. – Х. : Харків юридичний, 2007. – 432 с.

10. У 2014 році виявлено та упереджено фактів махінацій з ПДВ на суму майже 8 млрд. грн. [Електронний ресурс] // Прес-служба ДФС. – 2015, 20 січня. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua>.

ПРО ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Дворецький С. О.

здобувач кафедри кримінального процесу

**Харківський національний університет внутрішніх справ
м. Харків, Україна**

За дослідженням кримінальний процес є врегульованою нормами кримінального процесуального законодавства України діяльність спеціально створених державою органів, які здійснюють протидію злочинності, охороняють від злочинних посягань конституційний лад, соціально-економічні, політичні й особисті права та свободи громадян, а також згідно новели й права та законні інтереси юридичних осіб. Слід підкреслити, що кримінальну процесуальну діяльність можуть здійснювати лише ті державні органи, які на це уповноважені законом, тобто, слідчий, керівник підрозділу досудового розслідування, прокурор, суд, суддя. Разом з тим, кримінальний процес є формою реалізації кримінально-правових норм. Вся діяльність в межах кримінального провадження спрямована на розслідування та розкриття кримінальних правопорушень, встановлення тих його властивостей та ознак, які є юридично значущими, тобто мають значення для правильного застосування закону про кримінальну відповідальність та будуть впливати на винесення справедливого рішення судом по кримінальному провадженню. Процес встановлення фактичних обставин кримінального правопорушення, виявлення і викриття особи, яка вчинила правопорушення в науці кримінального процесу прийнято називати доказуванням. А кримінально-процесуальні норми, які регулюють цей процес, утворюють доказове право.

Дослідженню теми доказування та доказового права у кримінальному процесі присвятили свої роботи такі вчені, як: Н. С. Алексєєв, С. А. Альперт, В. Д. Арсєньєв, О. М. Бандурка, Б. Т. Безлепкін, Р. С. Белкін, П. Д. Біленчук, А. І. Вінберг, Л. С. Владиміров, І. С. Галган, В. В. Гмирко, С. О. Голунський, Ю. М. Грошевой, А. В. Даниленко, М. В. Жогін, О. О. Кочура, О.В. Капліна, Г. М. Міньковський, Я. О. Мотовиловкер,